

Przemówienie Prezesa Polskiej Rady Ekumenicznej bp. Andrzeja Malickiego podczas Ekumenicznego Spotkania Noworocznego

Warszawa, 14 stycznia 2025 r.

Eminencje, Ekscelencje, Czcigodni Księża, Szanowni Państwo!

Serdecznie witam na noworocznym spotkaniu Polskiej Rady Ekumenicznej i bardzo dziękuję za przyjęcie zaproszenia. Już od kilku lat organizujemy nasze spotkania w siedzibie Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Bardzo dziękuję władzom uczelni za możliwość spotkania właśnie tu, w naszej Alma Mater. Przy tej okazji magnificencji rektorowi ChAT, abp. Jerzemu, gratuluję ponownego wyboru na to stanowisko, na kolejną czteroletnią kadencję.

Koniec starego i początek Nowego Roku sprzyja podsumowaniom. Mija 80 lat od pierwszego publicznego wystąpienia Tymczasowej Rady Ekumenicznej, a w przyszłym roku świętować będziemy także 80. rocznicę ukonstytuowania się Chrześcijańskiej Rady Ekumenicznej, która od 1958 r. nosi nazwę Polska Rada Ekumeniczna. Dokument konstytuujący Radę podpisano na spotkaniu w kaplicy metodystycznej w Warszawie. Wówczas w skład Rady wchodziło dwanaście Kościołów. Niektóre z nich, zmieniły nazwę, zaprzestały swojej działalności lub się wycofały.

Dzisiaj w skład Polskiej Rady Ekumenicznej wchodzi siedem Kościołów. Dzisiaj także inny jest świat i inne wyzwania, którym próbujemy sprostać. Choć misja Kościoła jest niezmienna od ponad dwóch tysięcy lat, to każdy czas niesie nowe oczekiwania i kreuje nową rzeczywistość, w której musimy się odnaleźć. Spoglądając wstecz na przebytą drogę i porównując wysiłki naszych pionierów z aktualną sytuacją ekumeniczną, nasuwają się pewne pytania.

Po co dzisiaj Polska Rada Ekumeniczna?

Jak sprawić, by działania na rzecz jedności były bardziej skuteczne?

Co zrobić by głos Kościołów mniejszościowych był bardziej słyszalny?

Na te i szereg innych pytań musimy znaleźć odpowiedź, bo ekumenizm nie może być tylko styczniowym porywem grupy zapaleńców, modlących się o jedność podzielonego chrześcijaństwa. Ekumenizm jest imperatywem, który wpisał w nasze serca Jezus Chrystus (J 17). Wierność Jego Słowom, jest naszym obowiązkiem.

To prawda, przeżywamy kryzys Kościoła, który w wielu przypadkach spowodowany jest przez tych, którzy stoją na jego czele. Jesteśmy jednak tak skonstruowani, że potrzebujemy wspólnoty, potrzebujemy relacji. Jeśli tego nie znajdziemy w Kościele, to szukamy substytutów. Niestety najczęściej trafiamy wtedy na to, co nas jeszcze bardziej oddala od Boga i Jego Kościoła. Prorok Jeremiasz napisał: „Gdyż mój lud popełnił dwojakie zło: Mnie, źródło wód żywych, opuścili, a wykopali sobie cysterny, cysterny dziurawe, które wody zatrzymać nie mogą!” (Jr 2,13).

Ten obraz starotestamentowego opisu, bardzo pasuje do obecnej rzeczywistości. Żyjemy w czasach, które wymagają od nas jedności w działaniu, solidarności i gotowości do służby. Wchodzimy w Nowy Rok z pokorą i wdzięcznością za wszystkie doświadczenia i wydarzenia, jakie przyniósł nam miniony rok. Był to czas wielu wyzwań, wyczerpanej pracy, a także wielu zmian.

Mnogość wydarzeń i działań PRE w minionym okresie sprawiła, że wspomnę w moim przemówieniu tylko o niektórych.

W minionym roku szczególnego wyrazu nabrał Światowy Dzień Modlitwy, organizowany od ponad 130 lat w pierwszy piątek marca. Jego liturgię przygotowali chrześcijanki z Palestyny. Polski Komitet Krajowy ŚDM zdecydował się, podobnie jak Komitet niemiecki, nieco zmodyfikować liturgię przygotowaną przez chrześcijanki z Palestyny. Z jednej strony, ze względu na kontekst lokalny, włączył się do modlitwy o pokój w Ukrainie. Z drugiej zaś, nie chcąc prowokować polaryzacji związanej z konfliktem izraelsko-palestyńskim, szczególnie po atakach Hamasu 7 października i zbrojnej odpowiedzi Izraela, zrezygnował ze świadectw palestyńskich kobiet.

24 maja ub. r. w gmachu Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, odbyło się X Ekumeniczne Forum Katechetyczne, na temat „Aktualne wyzwania organizacji i nauczania religii z uwzględnieniem dzieci ze środowisk migracyjnych”. Dyskutowano m.in. na temat planowanych zmian w organizacji nauczania religii w szkole i wprowadzania standardów ochrony małoletnich w instytucjach kościelnych. Zorganizowała je Polska Rada Ekumeniczna, a ChAT objęła nad nim patronat.

W związku z planami dotyczącymi zmian w nauczaniu religii przedstawiciele PRE i innych związków wyznaniowych zapraszani byli kilkakrotnie do gmachu Ministerstwa Edukacji Narodowej na spotkania informacyjne (konsultacje) z sekretarzem stanu Katarzyną Lubnauer. Podobne spotkania odbywały się oddzielnie z przedstawicielami Konferencji Episkopatu Polski. Podczas spotkań strona kościelna zawsze postulowała, aby jakiegokolwiek zmiany znalazły swoje odzwierciedlenie w porozumieniu pomiędzy stroną rządową i PRE, do tej pory bezskutecznie.

18 listopada ub. r. w Warszawie odbyło się posiedzenie Komisji Wspólnej Przedstawicieli Rządu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Polskiej Rady Ekumenicznej. Obradom współprzewodniczyli wiceminister spraw wewnętrznych i administracji Tomasz Szymański oraz czytający te słowa. Omówiono kwestie związane z nauczaniem religii w szkołach. Strona kościelna przedstawiła swoje stanowisko w tej sprawie. Uczestnicy spotkania omówili także kwestie związane z Funduszem Kościelnym. Strona rządowa podkreśliła, że zależy jej na konstruktywnym dialogu w celu wypracowania wspólnego stanowiska co do proponowanych treści normatywnych. Spotkanie odbyło się w dobrej atmosferze. Oczekujemy na decyzje, które będą uwzględniały oczekiwania Kościołów członkowskich PRE.

Szanowni Państwo!

W roku 2024 Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny obchodził 100. rocznicę nadania autokefalii. Autokefalia, czyli samodzielność jurysdykcyjna, została nadana Kościołowi Prawosławnemu w Polsce 13 listopada 1924 r. przez patriarchę Konstantynopola. Była wyrazem tysiącletniej historii prawosławia na ziemiach polskich. Zwracała też uwagę na jego rolę w polskiej kulturze. Z tej okazji odbyło się szereg uroczystości jubileuszowych. W katedrze św. Marii Magdaleny w Warszawie odbyła się okolicznościowa liturgia, zaś w Zamku Królewskim zorganizowano jubileuszowy koncert. Naszym braciom prawosławnym gratulujemy i życzymy kolejnych wspólnych jubileuszy na chwałę Pana Kościoła.

Pośród wielu spraw, którymi zajmuje się PRE, ważne miejsce zajmuje troska o środowisko. Ekumeniczna Pielgrzymka dla Sprawiedliwości Klimatycznej to projekt, w który zaangażowane są Polska Rada Ekumeniczna, Ekumeniczna Sieć Współpracy na rzecz Sprawiedliwości Klimatycznej oraz niemieckie Kościoły ewangeliczne, katolickie diecezje i kościelne organizacje pomocowe. Zeszłoroczna 8. pielgrzymka rozpoczęła się 21 września w Gnieźnie. Pielgrzymkę zainaugurowało nabożeństwo ekumeniczne w rzymskokatolickiej katedrze gnieźnieńskiej. Oprócz pielgrzymów wzięli w nim udział m.in. gospodarz miejsca prymas Polski abp Wojciech Polak. Kazanie wygłosił prezes PRE. Kaznodzieja powiedział, że w kwestiach ekologii każdy człowiek ma swoje do

zrobienia. „Troska o środowisko, podobnie jak pokój, zaczyna się od nas samych, tu gdzie jesteś, gdzie postawił ciebie Bóg. Przed nami długa droga. Nie myślę tu wyłącznie o tej między Gnieznem a Berlinem, ale o drodze do samoświadomości o naszej odpowiedzialności za Matkę Ziemię. Edukacja i przykład, wierzę, sprawią, że ta droga nie będzie zbyt długa. Wiem, że w tym co mówię jest dużo optymizmu. Dlatego proszę, byście ten optymizm nieśli ze sobą”. Po 21 etapach, w czasie których zaplanowano trzy dni akcji w Poznaniu, Międzyrzeczu i Frankfurcie nad Odrą, 15 października pielgrzymi dotarli do Berlina, gdzie następnego dnia odbyły się spotkania z politykami i ekumeniczne nabożeństwo końcowe.

Szanowni zebrani!

Bóg darował nam Nowy 2025 Rok. Na ten czas zaplanowano wiele ważnych wydarzeń, zarówno w skali kraju, jak również dla całego Kościoła powszechnego. Za nami rok rządów nowej koalicji, a przed nami kolejna kampania i wybory prezydenckie. Za nami także trzy lata wojny w Ukrainie. Oby ten rok był jej ostatnim. O to się modlimy.

Trwają przygotowania do XII Zjazdu Gnieźnieńskiego. To wydarzenie odbywać się będzie w dniach od 11 do 14 września br. w roku 1000-lecia koronacji Bolesława Chrobrego. Tegoroczna edycja odbędzie się pod hasłem „Odwaga pokoju. Chrześcijanie razem dla przyszłości Europy”, skupiając się na roli, jaką chrześcijaństwo może odegrać w budowaniu pokoju i stabilności w Europie oraz na świecie. Kontekstem zjazdu będą też narastające podziały i polaryzacja społeczna, kryzys demograficzny, dramatyczne wyzwania migracyjne oraz konflikty zbrojne, zwłaszcza w Ukrainie i na Bliskim Wschodzie. Przedstawiciele Kościołów PRE włączyli się w organizację Zjazdu, będziemy też aktywnie w nim uczestniczyć. Słowa podziękowania za zaproszenie kieruję na ręce prymasa Polski abp. Wojciecha Polaka.

Nowa, zaktualizowana wersja Europejskiej Karty Ekumenicznej ma zostać podpisana w drugą niedzielę wielkanocną, 27 kwietnia 2025 r., w roku wspólnej daty Wielkanocy dla wszystkich Kościołów chrześcijańskich. Poprzednia podpisana została w 2001 r. Uznano, że ten tekst wymagał uwspółcześnienia. Kardynał Grzegorz Ryś, jeden ze współautorów, mówiąc o pracach nad nową wersją Karty, stwierdził: „Karta Ekumeniczna mówi o tym co nas łączy, w jaki sposób możemy być razem i jakie to ma znaczenie dla Europy (...) Dziś są również nowe wyzwania, o których nikt nie wiedział 25 lat temu, takie jak proces migracyjny, pojawienie się sztucznej inteligencji, wszystkie sprawy związane z ekologią, z zachowaniem stworzenia. Jest wiele tematów, których poprzednia Karta nie uwzględniała, a teraz nie sposób ich nie uwzględnić w dialogu z innymi Kościołami”. Z wdzięcznością czekamy na ten odnowiony dokument, mając nadzieję, że stanie się on impulsem do dalszych owocnych działań na rzecz jedności chrześcijan.

W tym roku świętujemy 1700. rocznicę I Soboru Powszechnego w Nicei. Rok 325 i wydarzenia w Nicei (dzisiejszy İznik w Turcji) to zarówno przełom w historii cesarstwa rzymskiego, jak i fundament doktrynalny, do którego odwołują się wszystkie tradycje i denominacje chrześcijańskie. Dla dziejów cesarstwa rzymskiego było to przypieczętowanie faktu zerwania z dawnymi kultami panteonu rzymskich bóstw i zatwierdzenie prawd wiary chrześcijańskiej jako fundamentu jedności imperium rzymskiego. Wypracowane na soborze decyzje miały ostatecznie uspokoić konflikty na tle religijnym, a dotyczyły one bardzo fundamentalnej prawdy wiary, odróżniającej chrześcijaństwo od wszystkich znanych dotąd wierzeń – prawdy o Jedynym Bogu.

Siostry i Bracia w Jezusie Chrystusie!

Już wkrótce rozpoczynamy kolejną oktawę Tygodnia Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan. W tym roku towarzyszyć nam będą słowa: „Czy wierzysz w to?” (J 11,26). Tegoroczne

uroczystości stanowią wyjątkową okazję do refleksji i świętowania wspólnej wiary, wyrażonej w Credo sformułowanym podczas Soboru Nicejskiego. Ten wspólny tydzień niech stanie się zaproszeniem do czerpania z dziedzictwa ojców naszej wiary. Centralne nabożeństwo odbędzie się 23 stycznia w luterańskim kościele św. Trójcy w Warszawie, dokładnie w 25. rocznicę podpisania deklaracji o wzajemnym uznaniu chrztu przez Kościoły w Polsce. Postanowiono, że ofiary zbierane w trakcie nabożeństw zostaną przekazane na pomoc osobom, które ucierpiały na Dolnym Śląsku wskutek powodzi.

Temat tygodnia modlitw o jedność „Czy wierzysz w to?” nawiązuje do dialogu między Jezusem a Martą, kiedy Jezus odwiedził dom Marty i Marii po śmierci ich brata Łazarza. Jest on fundamentalnym pytaniem, które Chrystus przez Martę zadaje nam wszystkim, dumnie noszącym miano dzieci Bożych. Ewangelista pyta: „...czy Syn Człowieczy znajdzie wiarę na ziemi, gdy przyjdzie?” (Łk 18,8). Podobnie jak za Jego czasów miał dwunastu, którzy byli odpowiedzialni za misję Kościoła, tak dzisiaj Chrystus ma nas. Czy jesteśmy gotowi sprostać temu zadaniu?

Życzę, abyśmy spotykając się na ekumenicznych nabożeństwach, prawdziwie doświadczyli wiary, która podoba się Bogu. By nasza ekumeniczna wspólnota była światłem i świadectwem dla tego pogubionego świata. Dziękuję, raz jeszcze za Waszą obecność i zaangażowanie w dzieło ekumenizmu. Niech Boża obecność towarzyszy naszym działaniom w Nowym 2025 Roku. A nasza wspólna praca niech przyniesie trwałe owoce.

Jan Wesley w swoim dzienniku 1 stycznia 1785 r. tak zanotował: „Niezależnie od tego, czy będzie to ostatni, czy nie, niech to będzie najlepszy rok w moim życiu!”

Szczęśliwego Nowego Roku!

Prezes Polskiej Rady Ekumenicznej
bp Andrzej Malicki